Johannes XXI, Pont. Max. (formerly Petrus Hispanus): Copulata tractatuum Petri Hispani et parvorum logicalium etiam Syncategorematum, cum textu, secundum doctrinam Thomae Aquinatis

[Cologne: Heinrich Quentell], 4 Dec. 1489, 1489 Seite 12

Dyalectica ē ars artium sciētia sciētiaꝝ. ad oīm methodoꝝ ꝑncipia viam habēs.

Premissis quibusdā ꝯmunibꝰ in q̄libet scīa prerequisitis. ꝯn̄r accendendū est ad textū. in q̄ Petrꝰ hys. vidēs logicā Arestotel' diffuse traditā. eam ad sex tractatꝰ principales cōpendiose restrinxit. In quoꝝ primo agit de enūciatione seu ꝓpōne correspōdenter ad librum peri hermenias aresto. In secūdo de q̄nqꝫ vl'ibus. ⁊ corre spōdet libro Porphirij. In tercio de p̄dicamentis. q̄ corrn̄det sciencie p̄dicamentoꝝ aresto. In quarto de syllogismo simpl'r dicto corrn̄denter ad librū prioꝝ analeticoꝝ aresto. In quinto agit de syllogismo dyalectico. q̄ corrn̄det libro thopicoꝝ aresto. In sexto determinat de syllogismo sophistico. qui corrn̄det libro elenchoꝝ aresto. Et nō posuit petrꝰ hys. tractatū corrdarespōdentē libro posterioꝝ aresto. ꝓpter nimiā difficultatē sciencie demr̄atiue. Etiā talis sciencia breuiter ⁊ succincte tradi nō potuit. Preter hos aūt tractatus qui maiores dicūtur. inuenti sunt quidā minores suffragātes ad noticiā maiorū. ⁊ dicunt parua logicalia. de quibꝰ videbit in locis suis Primꝰ tractatus prima sui diuisione diuidit in ptem prohemialē ⁊ executiuā. ps executiua incipit ibi (Sonꝰ est quicq̄d ꝓprie) Sed ꝓhemialis subdiuidit in tres ꝑm ꝙ tria facit. q2 nouellos logice auditores reddit attētos beniuolos ⁊ dociles. Primo attentos ex doctrine p̄eminentia. ibi (Dyalectica ē ars artiū) Scdo beniuolos ex illius scīe fine ⁊ vtilitate. ibi (ad oīm methodoꝝ. ⁊c.) Tercio dociles ex determinādo ordine. ibi (Sꝫ quia disputatio) Primo igit in recōmendatione logice eiꝰ p̄mittit diffinitionē. sub nomīe tn̄ dyalectice dicēs. Dyalectica ē ars artiū. sciētia sciētiaꝝ. ad oīm methodoꝝ principia viam hn̄s. Et d2 primo (ars artium) q2 excellit scīas practicas quibꝰ aliquo modo subseruit. Deīn additꝰ (scīa sciētiaꝝ) ꝓpter sciētias speculatiuas quibꝰ subseruit. ⁊ sic dignitate amministratiōis excedit. D2 tercio (ad oīm methodoꝝ. i. sciētiaꝝ principia viaꝫ hn̄s) quod postea declarabit cum dicit (Sola eīn dyalectica. ⁊c.)

Notandū ꝙ ꝓhemiū est sermo preambulꝰ elucidās animū. remouēs ignorantiā negationis. Est aūt duplex ignorātia. scꝫ negationis ⁊ praue dispōnis. negatōis est qn̄ nihil scitur de re siue subiecto scīe. ⁊ illa remouet ꝑ prohemiū. in quo habetur quedā general' noticia illoꝝ q̄ in scīa ꝯsiderant. Sed praue dispōnis est qn̄ aliquis circa subiectū ꝓpter generalē solum noticiā est praue dispositꝰ. ⁊ talis remouetur per tractatū

Ar Liber ꝑihermenias est terciꝰ in ordine libroꝝ logice aresto. g° iste tractatꝰ sibi corrn̄s incōuenienter ponit primus. Preterea simpliciora sunt priora. sꝫ scd's ⁊ terciꝰ tractatꝰ sunt de ptibꝰ enūciationis ⁊ de termīs simplicibꝰ. sꝫ iste tractatꝰ est de tota enūciatione. g° scd's ⁊ terciꝰ precederēt primū. Dōm ꝙ ordine nature simpliciora sunt p̄ora. sed ordine doctrine siue quo ad nos ecōuerso cōpositiora sunt priora. Mō phs in sua logica seruat ordinē nature. et petrus hys. ordinē doctrine siue q̄ ad nos.

Qr Quare Petrꝰ hys. nō diffinit logicā sub ꝓprio noīe dicēdo logica ē ars artiū Dōm ꝙ dyalectica magꝫ exp̄sse dicit naturā logice vt h̄ ꝯsideratur. q2 h̄ intendit tradere logicaꝫ. ꝓut stat in exercitio duoꝝ. vel pluriū ꝓbabilit disputātiū sed h̄ ꝯuenit dyalectice. q2 dyalectica d2 a dya qd' est duo ⁊ logos ꝑmo. q̄si duoꝝ sermo. scꝫ oppponētis ⁊ rn̄tis. Logica aūt d2 a logos qd' est sermo ⁊ ycos sciētia q̄si sermocional' scīa siue rōnalis scīa. ⁊ hoc cōe est toti triuio. Scd'a rō. q2 illa q̄ sunt vltima in executiōe sunt prima in intētione. cum g° petrꝰ hys. intendat finaliter determiare de locis dyalecticꝫ. vtitur in principio sui libri hoc noīe dyalectica

Ar Illud qd' ꝯuenit toti nō debet attribui pti. sed logica in cōi accepta ē ars artiū ⁊ nō dyalectica q̄ est ps logice. g° ⁊c. Uel sic dyalectica non est nisi vna ps logice q̄ habet in libris thopicoꝝ. ⁊ q̄nto tractatu. sꝫ illa nō est ars artiū. necꝫ scīa scientiaꝝ. g° male diffinit Dōm ꝙ dyalectica accipit hic pro tota logica. ⁊ nō ꝓ parte logice. sicut capitur in libro thopicoꝝ. Pro q̄ notandū ꝙ dyalectica dupl'r sumitur. vno° ꝓut est idē qd' logica. ⁊ sic diffinit in textu Alio° sumit special'r ꝓ parte logice q̄ tradit in libris thopicoꝝ. q̄ sic diffinit Dyalectica ē methodꝰ. i. scīa ꝑ quā possumꝰ facilit de oībus ꝓbleumatibꝰ syllogizare. ⁊ ipsi disputationē sustinētes nihil dicemꝰ repugnans. ⁊ hoc mō non sumitur hic

Ar Multe sunt scīe excellētiores logica vt metaphisica. g° male d2 in diffinitiōe eiꝰ ars artiū. scīa sciaꝝ. Tenet ꝯn̄a q2 gtūs pl'is reflexꝰ supra suū ntm̄ singularē importat exellentiā. Dōꝫ ꝙ duplex est exellētia. scꝫ nobilitatꝫ subiecti. ⁊ amministrationis. mō logica ē exellentior alijs sciētijs in vsu ⁊ seruicio. non aūt in dignitate obiecti. immo vt sic metaphisica ē dea ⁊ regina oīm scientiaꝝ humanitꝰ inuētaꝝ. Sicut in sil'i manus est organū organoꝝ nō simplicit. sꝫ ꝓpter eiꝰ applicationē ad alia organa. quia manus ē omniū factibiliū. sicut aīa est oīm intelligibiliū Et qn̄ arguit logica ē vna septē artiū liberaliū. g° non erit scīa seruilis. cū illa videātur opposita. Dōm ꝙ in sciētijs seruile ⁊ liberū opponūtur. nō autē seruile ⁊ liberale. vt prius patuit

Arguit Nulla bona diffinitio debet dari per opposita. sed ista est huiusmodi ergo non est bona. Minor probatur. quia ars ⁊ scientia sunt habitus intellectuales disparati. Dicendū ꝙ ars accipitur duplicit. vno modo specialiter prout est quidā habitus intellectualis contra alios distinctus. et sic capitur ab arestotele sexto ethicoꝝ. vbi distinguit quinqꝫ habitus intellectuales. Alio modo ars capitur generaliter vt diffinitur a Tullio. ꝙ est collectio multorum preceptoꝝ in vnum finem tendentiū. Et isto modo ars est communis ad scientiā ⁊ ad artem proprie dictam. ⁊ non distinguitur contra scientiā Sed diceres si ars et scientia sunt idem. ergo in diffinitinitione dyalectice est nugatio. ⁊ alterum eorum superflue ponitur. Dicendū ꝙ ponunt h̄ diuersis rōnibꝰ vt patuit ⁊ g° nō dꝫ

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iv-222/0012
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG